

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Криворізький державний педагогічний університет
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради**

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЯХ

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків – 2023

ЗМІСТ

ПУБЛІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Аксакова П.А. АКТУАЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ СУБ'ЄКТНОСТІ ДІТЕЙ З ПРИЙОМНИХ СІМЕЙ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	9
Андреева М.О., Гладун Т.О., Шатохін В.О. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ УСВІДОМЛЕНОГО БАТЬКІВСТВА МОЛОДІ	13
Березан В.І., Губарь О.Г. ПРИЧИНИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ДО СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ (ООП).....	16
Бичева В.А., Романова І.А. ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФІЛАКТИКИ НАРКОТИЧНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ.....	21
Білаш Я.В. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ.....	26
Білозерова М.В. ПОЛІПРОФЕСІЙНА МОБІЛЬНІСТЬ СУЧАСНОГО ПРАЦІВНИКА СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ.....	29
Білоцерківська Н.Г. СОЦІАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	33
Брітвіна Є.С., Кабусь Н.Д. ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В БУДИНКАХ ТВОРЧОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	35
Бутова К.І., Рижанова А.О. ЗАСОБИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	39
Васильєва М.П. СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ ЯК УМОВА КОНСОЛІДАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	43
Волинська К.В. ДОСВІД СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ В СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ.....	45
Волкова К.С., Суменко Т.Ю. ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДИТИНИ ІЗ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ: ПРЕЗЕНТАЦІЯ «ІНТЕГРОВАНОГО СОЦІАЛЬНО-МИСТЕЦЕЦЬКОГО КУРСУ «MY WORLD» ДЛЯ ДІТЕЙ ЗІ СКЛАДНИМИ ПОРУШЕННЯМИ РОЗВИТКУ.....	48

притягнення до відповідальності Росії за масові порушення прав людини на території України.

За таких непростих умов Україна послідовно захищає свої фундаментальні цінності – суверенітет і незалежність, демократію, територіальну цілісність, верховенство права, права і свободи громадян. Власне тому утвердження та забезпечення прав і свобод людини має бути не просто гаслом, а основним вектором державної політики, яка стосується у тому числі ефективної діяльності в сфері освіти та громадянського виховання молодого покоління українців [2, с. 94].

Список використаних джерел:

1. Створено єдиний національний портал для збору фактів порушення прав людини російською федерацією. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/stvoreno-yedinij-nacionalnij-portal-dlya-zboru-faktiv-porushennya-prav-lyudini-rosijskoj-federacijeyu>.
2. Лежнін К. В. Стандарти забезпечення прав людини в діяльності служби безпеки України в умовах воєнного стану. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. Серія економічна. Серія юридична. Випуск 34. 2022. С. 93-101

Брітвіна Є.С.

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

Кабусь Н.Д.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки
Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ В БУДИНКАХ ТВОРЧОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кількість викликів та завдань, пов'язаних із позитивною соціалізацією дітей та молоді, в сучасному світі, в тому числі в Україні, постійно зростає. Сучасне суспільство швидко змінюється під впливом політичних, економічних, технологічних і соціокультурних процесів, і ці зміни впливають на дітей та молодь, ускладнюючи їхню адаптацію та соціалізацію, військові дії на теренах

нашої держави ще більше загострюють означені проблеми. Ефективна соціалізація дітей та молоді дуже важлива сьогодні для України, бо від її успішності залежить майбутнє українського суспільства, відповідно, формування всебічно розвиненої особистості, патріота, інноватора, який має розвинені лідерські якості, характеризується доцільною громадянською соціальною активністю, здатен діяти для власного благополуччя і процвітання країни, є одним із найважливіших завдань держави.

Водночас військові дії суттєво впливають на можливості й процес соціалізації дітей та молоді, підвищуючи психологічне навантаження на молоде покоління, адже стресом та травми, з якими стикаються як діти, так і дорослі, суттєво впливають на їх соціальний і психологічний розвиток. Вимушене переміщення частини сімей з дітьми, розлучення з батьками, які захищають країну, або втрата рідних, обмежений доступ до якісної освіти та безпосередньої взаємодії в учнівському середовищі через використання технологій дистанційного навчання в регіонах активних бойових дій, використання технологій маніпуляції та пропаганди в засобах масової інформації з боку країни-агресора та інші негативні чинники негативним чином впливають на соціальне становлення дітей та молоді, обмежуючи можливості їхнього розвитку та самореалізації.

Система освіти загалом, й позашкільної освіти зокрема, має відігравати провідну роль подоланні означених викликів й має допомагати дітям і молоді знаходити себе й визначати своє місце в соціумі. Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту», комплексні заклади позашкільної освіти (до яких належать будинки дитячої та юнацької творчості) організовують роботу з вихованцями, учнями і слухачами за різними напрямками позашкільної освіти (художньо-естетичним, туристсько-краєзнавчим, еколого-натуралістичним, науково-технічним, дослідницько-експериментальним, фізкультурно-спортивним або спортивним, військово-патріотичним, бібліотечно-бібліографічним, соціально-реабілітаційним, оздоровчим, гуманітарним) й можуть забезпечувати здобуття позашкільної освіти за трьома рівнями:

1) початковий рівень забезпечують творчі об'єднання загально-розвиваючого спрямування, що сприяють виявленню здібностей, обдарувань вихованців, учнів і слухачів, розвитку їхнього інтересу до творчої діяльності; 2) основний рівень забезпечують творчі об'єднання, які розвивають стійкі інтереси вихованців, учнів і слухачів, дають їм знання, практичні уміння і навички, задовольняють потреби у професійній орієнтації; вищий рівень позашкільної освіти надають творчі об'єднання за інтересами для здібних і обдарованих вихованців [1; 2; 3].

Різноманіття гуртків, які працюють на базі будинків творчості, створюють якнайсприятливіші умови для всебічного творчого розвитку особистості, виявлення й реалізації її талантів та здібностей, розвитку в неї прагнення до самореалізації й самоствердження у різних видах творчої діяльності. Діти та молодь, які захоплюються різними видами мистецтва чи науки, мають можливість спілкуватися з однодумцями та вчитися від тих, хто має схожі інтереси. Спільність інтересів вихованців сприяє побудові нових дружніх стосунків на основі спільних захоплень, діти мають можливість розвивати свої таланти та виражати себе через творчість, що підвищує самооцінку, допомагає усвідомленню власної унікальності, професійному самовизначенню й творчій самореалізації. Участь дітей та молоді у творчих проєктах та спільних заходах розвиває лідерські якості та навички соціальної взаємодії, сприяє формуванню цінностей, допомагаючи зрозуміти важливість співпраці, взаємодопомоги та толерантності. Отже, долучення дітей та молоді до гурткових занять у будинках творчості сприяє активному зануренню зростаючої особистості до пізнавальної, творчої, комунікативної, ціннісно-орієнтованої діяльності, що створює найсприятливіші можливості для її позитивного розвитку.

Водночас, незважаючи на означені позитивні аспекти, діти та молодь, що відвідують заклади позашкільної освіти, можуть стикатись і з певними утрудненнями, зокрема: 1) проявами конкуренції, через змагання за ресурси та можливості, що може призводити до виникнення конфліктних ситуацій; 2) тиском та стресом через надмірне акцентування на досягненнях та успіху,

виснажливими тренуваннями, особливо в спортивних секціях, на заняттях в танцювальних студіях, що може створювати непотрібний стрес для дітей, особливо якщо вони відчують, що не відповідають певним стандартам, що зумовлюватиме зниження самооцінки та втрату віри дитини у власні сили; 3) невідповідністю очікуванням, якщо позашкільні програми встановлюють високі стандарти або не враховують різноманітність індивідуальних потреб та можливостей дітей, внаслідок чого вихованці відчують, що їхні здібності та інтереси не враховуються, не відчують успіху, що зумовлює втрату мотивації й відмову дитини відвідувати гурток. Крім цього, важливо брати до уваги контекст впливу сучасних викликів на соціалізацію зростаючого покоління в умовах військового стану.

Педагогічні працівники будинку творчості мають ураховувати означені фактори й сприяти налагодженню творчої розвивальної атмосфери успіху на заняттях, добирати зміст спільної взаємодії, творчі завдання, які є цікавими для дітей та молоді й водночас значущими з позицій сьогодення – сприяють гармонізації психологічного стану учнів та вихованців й дозволяють відчувати власний внесок у досягнення спільної соціально значущої мети – через залучення дітей та їх батьків до посильної діяльності з підтримки захисників України, стимулювання ініціативи вихованців у цьому напрямі. Долучення дітей та молоді до творчих занять в малих групах, створення й реалізації спільних мистецьких проєктів, використання методів театралізації та драматизації, ситуаційних ігор та театральних вправ сприяє спілкуванню та взаємодії дітей між собою, розвитку їхнього емоційного та соціального інтелекту, налагоджує атмосферу спільної творчості, навчання та спілкування, дозволяє створити простір для розвитку та самовираження дітей та молоді, а також сприяє їхній активній участі в суспільному житті.

Отже, застосування доцільних соціально-педагогічних технологій в будинках творчості відкриває нові можливості для соціалізації дітей та молоді, навіть, якщо заклад позашкільної освіти працює в онлайн-режимі в регіонах зі складною безпековою ситуацією. Така діяльність забезпечує розвиток у дітей та

молоді особистісних якостей майбутніх лідерів, яким творити майбутнє держави, сприяє вільному розвитку особистості, здобуттю нею соціально-громадського досвіду, навичок і вмінь, необхідних для успішної соціалізації, подальшої самореалізації та професійного самовизначення, усвідомленню молодим поколінням особистої відповідальності за власне життя і вплив на розвиток суспільства, розвитку соціальної і громадянської активності, творчому, інтелектуальному і духовному розвитку молодого покоління, якому творити майбутнє нації.

Список використаних джерел:

1. Бойко А.Е., Вербицький В.В., Корнієнко А.В. Позашкільна освіта: додаткові можливості для розвитку особистості дитини. *Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні*. Київ : Конві Прінт, 2021. 384 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/726223/>
2. Закон України «Про позашкільну освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
3. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання. *Енциклопедія позашкільної освіти*. Рівне : Зень О., 2017. С. 327–333.

Бутова К.І.

здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка

Рижанова А.О.

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

ЗАСОБИ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Добровільно мобілізовані військовослужбовці з угруповань територіальної оборони, які дислокуються у прикордонній зоні України на Сумщині, Харківщині, у вільний від військових обов'язків час відвідують місцеві клуби, будинки культури з метою адаптуватися до соціального